

Тема 1.5 Світовий ринок праці. Міжнародна трудова міграція.

1. Сутність і види міжнародної трудової міграції.
2. Особливості формування світового ринку праці. Міжнародні центри тяжіння робочої сили.
3. Соціально-економічні наслідки трудової міграції.
4. Державне і наддержавне регулювання міжнародної міграції робочої сили.

1. Міграція — це переміщення населення, особливо працездатного. Однак, поряд з працездатним населенням переміщуються їх сім'ї.

Міграція робочої сили — переселення працездатного населення з одних держав (регіонів) до інших терміном більше, ніж рік, що викликана економічними та іншими соціально-політичними причинами.

За географічною ознакою міграція поділяється на інтеграційну, внутрішню і зовнішню.

Внутрішня міграція — це переміщення працездатного населення та їх сімей в межах однієї країни.

Зовнішня (міжнародна) міграція робочої сили — це процес організованого або стихійного переміщення працездатного населення, що викликане причинами економічного характеру.

Міграція

За географічною
ознакою

Інтеграційна

Внутрішня

Зовнішня

За характеристикою
тривалості

Постійна
(без повернення
на Батьківщину)

Тимчасова
(з поверненням
на Батьківщину)

Сезонна

Маятникова

За характеристикою
правового стану

Легальна
Офіційна

Регулярна

Нелегальна
неофіційна

Нерегулярна

Рис. 14.1. Структура міграційних процесів

За напрямком руху основними сторонами міжнародної міграції є:

- **еміграція** — виїзд працездатного населення з країни для постійного чи строкового перебування в іншій країні;
- **імміграція** — приїзд робочої сили в країну з-за кордону по квоті чи по запрошенню;
- **рееміграція** — процес повернення працездатного населення за певних причин до своєї країни.

За формою міжнародна міграція поділяється на :

Трудова міграція — це пересування працездатного населення з метою отримання тимчасового або постійного місця роботи.

Сімейна міграція — має в основному моральний і етичний характер та пов'язана зі з'єднанням сімей.

Рекреаційна (ще називають заможна) пов'язана з відпочинком або з приводу стажування, науково-дослідної роботи, роботи, пов'язаної з переданням досвіду тощо.

Туристична міграція перш за все характеризується задоволенням певних інтересів людей, подекуди з можливим відпочинком, обміном туристичними групами тощо.

Рис. 14.2. Логіко-структурна схема міжнародної міграції робочої сили

Основними причинами, що зумовлюють міжнародну міграцію робочої сили, є:

- 1) незадовільні економічні умови життя працездатного населення в країнах еміграції;
- 2) стабільно високий рівень заробітної плати в основних імміграційних центрах;
- 3) порівняно вищий технічний рівень умов праці в країнах імміграції;
- 4) соціальні умови для більш повної реалізації своїх можливостей у країнах імміграції;
- 5) природні катаклізми в країнах еміграції і вищий рівень охорони навколишнього середовища у країнах імміграції;
- 6) політичні причини;
- 7) воєнні причини;
- 8) релігійні причини;
- 9) національні причини;
- 10) культурні причини.

2. Міжнародна міграція являє собою стихійний процес розподілу трудових ресурсів у світі між національними та інтегральними ланками світового господарства.

Перший центр тяжіння мігрантів сформувався в Західній Європі. Тут тільки у країнах Європейського Союзу нараховується 13 млн. мігрантів та членів їхніх сімей. Основну частину іммігрантів приймають Німеччина, Франція, Велика Британія, а також Бельгія, Нідерланди, Швеція та Швейцарія.

Другий центр тяжіння трудящих мігрантів сформувався у 70-ті роки ХХ ст. в регіоні Близького Сходу. Нафтовидобувні країни притягують на промисли величезну кількість людей з Індії, Бангладеш, Пакистану, Йорданії, Ємену, а також із Греції, Туреччини, Італії. Частка іммігрантів у загальній чисельності робочої сили окремих країн Близького Сходу досить значна. Так, в Об'єднаних Арабських Еміратах вона становить 97 %, у Кувейті — 86,5 %, Саудівській Аравії — 40 %.

Третій центр імміграції робочої сили знаходиться у США. Історично трудові ресурси цієї країни склалися значною мірою за рахунок іммігрантів. Повоєнна імміграція до Сполучених Штатів Америки складалася з декількох етапів. Перший являв собою могутній європейський потік, коли з країн Західної Європи приїхало до США 6,6 млн. осіб. Другий розпочався в 1965 р., коли був прийнятий закон, що створив сприятливі умови для вихідців з Азії і Латинської Америки. З 1983 р. веде свій відлік третій етап, в якому віддається перевага емігрантам із Європи — Ірландії, Італії, Польщі, а також з Аргентини.

3. Країни, що приймають робочу силу, отримують при цьому такі переваги:

- внаслідок зменшення витрат виробництва підвищується конкурентоспроможність товарів, які виробляються країною, що пов'язано з більш низькою ціною іноземної робочої сили;
- іноземні робітники, створюючи додатковий попит на товари та послуги, стимулюють зростання виробництва і додаткову зайнятість у країні перебування;
- при імпорті кваліфікованої робочої сили країна, що її приймає, економить на витратах на освіту та професійну підготовку;
- іноземні робітники часто розглядаються як певний амортизатор у випадку кризи та безробіття;

Країни, що експортують робочу силу, також отримують цілий ряд як переваг, так і додаткових труднощів. До переваг можна віднести таке:

- 1) експорт робочої сили є важливим джерелом надходжень ВКВ у країну.*
- 2) експорт робочої сили означає зменшення тиску надлишкових трудових ресурсів і відповідно — соціальної напруженості в країні;*
- 3) безкоштовне для країни-експортера навчання робочої сили новим професійним навичкам, знайомство з передовою організацією праці тощо.*

4. Міжнародна практика регулювання міжнародної міграції робочої сили включає наступні рівні:

- **національний** — сукупність заходів окремої держави щодо здійснення міграційної політики у своїй країні;
- **міжнародний** — система заходів міжнародних організацій щодо здійснення регулювання ММРС;
- **інтеграційний** — методи, які застосовуються країнами-учасницями інтеграції щодо регулювання ММРС в рамках інтеграційного об'єднання.

*До методів регулювання міжнародної міграції
робочої сили належать:*

- 1) адміністративно-правові;**
- 2) економічні методи;**

Рекомендована література:

Основна:

1. Солонінко К.С. Міжнародна економіка: Навч. Посібник. – К.:Кондор, 2008. – С. 257-270.
2. Міжнародна економіка: Навчальний посібник. – Під заг. Ред. О.Г. Гупала. – К.: «Хай-Тек Прес», 2007. – С. 162-177.
3. Козик В.В., Панкова Л.А., Даниленко Н.Б. Міжнародні економічні відносини: Навч. Посіб. – 5те вид., стер. – К.:Знання, 2004 – С. 223-233.
4. Герасимчук В.Г. Міжнародна економіка: навч. посіб. / В.Г. Герасимчук, С.В. Войтко. – К.: Знання, 2009. – С. 123-131.

Додаткова:

1. Одягайло Б.М. Міжнародна економіка:Навч. Посіб. – К.:Знання, 2005 – С. 201-220.